

Lesson 17

Binalik sinduwe-sinduwe me' istori Tagna' Dnyahin

Panagna'an 1-11

Assalamu alaikum me' bagayku mapakalehin. Tiya' ku katakdilan we' Tuhanin magaka-aka si ka'am. Iye Tuhan po'on kasanyanganin. Kabaya'annen, we' kēmon me' a'ahin tasabutde duk maglilla' nuhut lān bakas minemesnen, supaya a'ahin makajari kinimatan bentel we' ne duk supaya siye sinakup dem kasanyanganne te'edin salama-lama. Sinna kami we' makajari kami magpakale balik si ka'am ellew inin programabi inēnan “*Lānin duk a'ahin marjari bentel si matahan Tuhan*”.

Ellew inin **payamante balik duk balikte me' importantehin** me' bakas inistadite bi kemuwe tagna' taman ellew inin amban dem Kitab Tawratin. Ara'-ara'te we' Nabi Musa manulat iyehin. Kitab Tawrat inin, iye dehellu amban me' Kitab Masutsi pinasampay si kite bi we' me' nabihin. Importante te'ed Kitab Tawratin, pegge' iye **po'onnen** pangurung we' Tuhanin supaya tasabutte bang to'o ke amban Tuhan me' bakas takaleten atawa duma'in. Niya' lime jūd dem Kitab Tawrat. Jūd tagna'in ēnante *Panagna'an* (Genesis). Niya' limempū' kapitulu si jūd Panagna'an. Si me' lesson inin bakas magistadi ne kite taman kapitulu sempukdembuwa'.

Ta'esebbi ke bang ine sinulat si tagna' ayat dem Lapal Tuhanin? Batsate balik. Pa'inne: “*Tagna' awwalley pe te'ed, pinapanjari we' Tuhanin langitin duk dnyahin.*” Tuhanin Mangantanan Salama-lamahin. Tagna'anne te'edin, pag ga' pe niya' dunya, luwal Tuhanin maniya'in. Tuhanin Niyawa Salama-lamahin mangga' niya' tagna'annen. Hangkan ayat tagna' dem Kitabin pa'inne: “*Tagna'anne te'edin Tuhan!*”

Ubus, bakas kitete pag ga' pe pinapanjari dnyahin we' Tuhanin, mapanjari iye ibuhan niyawa balakatan, inēnan **mala'ikat**. Dembuwa' me' mala'ikatin pesōng kata'unen duk pesōng hāp bentuknen amban me' sinduwehin. Iye miya'an si **Lucifer**, bu iye kawakilan we' Tuhanin hinang nakura' me' mala'ikatin. Saguwa', pa'in Kitabin, we' dembuwa' ellew Lucifer inin pahadjene dinen duk diyawa'anne Tuhanin dem ateyne duk kabaya'annen hinangne dinen sali' duk Tuhanin. Ekka me' mala'ikat sinduwehin eddo'de nuhut Lucifer duk dusenen. Hangkan hep Tuhanin, pegge' ga'i iye makajari magawe' hadja si dusehin, patahala'ne Lucifer duk sawe'ne mala'ikat mala'atin duk ganti'anne ēn Luciferin si

Seyitan, hātinen *Kuntara*. Pag ubus pinatahala' Nakura' Seyitanin duk mala'ikatnen we' Tuhanin, mapanjari iye ebbut **narka'** ga'i tapalem para si siye. Pa'in Kitabin, bang tekka ne ellew tamanan paghukumin, ilakasan du we' Tuhan Mabentelin Seyitanin duk kēmon manuhut iyehin diyalem ebbut iyan.

Ubus, batsate isab bang sa'ingge **pamapanjari Tuhanin langitin duk dnyahin** duk kēmon diyalemnen dem **ennem bahangi** bu ga' niya' gunane pagpapanjari luwal bissānen! Kēmon inin papanjarine para si a'a (pegge' palanunen magpapanjari iye a'a supaya iye sinna duk iye pinahadje). **Manusiya'in** ma'importantehin si kēmon bakas pinapanjari we' Tuhanin, pegge' pinapanjari siye neppu Tuhanin. Mabaya' Tuhanin we' magtuhut duk magkinata'u siye. Iye jānnen hangkan niyawa manusiya'in inurungan **pikilan** supaya makajari kata'uhande Tuhanin. Urungan Tuhanin siye **atey** supaya siye makajari malasa si Tuhan, duk urunganne siye **kata'u mene'** supaya siye makajari mene' bang ngatu ke siye kahagad si Tuhanin atawa ga'i.

Si kapitulu duwe dem jūd Panagna'an si Kitab Tawrat batsate we' magtanem Tuhanin **likus jambangan si Eden** tu'u si dunya duk patenna'ne a'a bakas pinapanjarinen la'i dem likus miya'an, hātinen **Apu' Adam**. Pegge' hāp Tuhanin, urunganne Apu' Adam kēmon supaya iye ellum dem kasanyangan duk ga' niya' kulang si iye.

Ellew pamapanjari Apu' Adam we' Tuhanin, pa'in Tuhanin si iye, *“Makajari kakannu kēmon bayu'an buwa' kayu dem likus inin. Saguwa', da'a te'ed kakanun buwa' kayu pangata'u mahāp duk mala'atin. Pegge' si ellew pamangannu buwa'ne miya'an iye ne ellew kamateynun.”* (Panagna'an 2:16,17) Kitete we' Apu' Adam inurungan we' Tuhanin **panganda'akan mura tinuhut**. Kabaya'an Tuhanin we' magtuhut-tuhut iye duk a'a bakas pinapanjarinen. Hangkan sinuleyan Apu' Adam, inurungan kapatut iye mene' malasa si Tuhan duk kahagad si iye, atawa ga'i kahagad.

Batsate isab we' ellew pamapanjari Apu' Adamin niya' pangurung Tuhanin iye hāp manamal, iye andanen! Pinapanjari dendehein we' Tuhanin amban dembuwa' payang bakas eddo'ne amban Apu' Adam. Ubus bu pinakitehan dendehein pu Apu' Adam. Inēnan we' ne Sitti **Hawa**. Manjari, diyalem ennem ellew inubus we' Tuhanin kēmon hinangnen. Pa'in Kitabin: *“Itiling we' Tuhanin kēmon bakas hininangnen duk takitete we' asal hāp manamal.”* (Panagna'an 1:31) Kapitu' ellewnen pahali ne Tuhanin (hātinen, padeheng ne iye magpapanjari) duk sinna iye si kēmon bakas pinapanjarinen.

Si kapitulu tellu takitete bang sa'ingge **dusehin** pa'asek dem dunya. Inakahan kite dem Kitab we' dembuwa' ellew pag tapit Apu' Adam duk Sitti Hawa si kayu mangga'i dina'ak kinakan si siye buwa'nen, patapit si siye Nakura' Seyitanin pasalingu si bentuk **sawe**, pa'inne,

“*Bennal ke? Bakas ke ka'am kasessa'an we' Tuhanin we' ga'i makajari kakanbi me' buwa' kayu dem likus inin?*” Pa'in dendehein, *‘We'ey isab ga'i? Makajari du kakan kami me' buwa' kayu dem likus inin. Luwal hadja niya' dam po'on kayu si tengnga' likus inin ga'i kami da'ak Tuhanin mangan buwa'nen. Ga'i kami makajari bisan ngantanne duk kami ga'i matey.’* ‘*Ga'i iyan to'o. Ga'i du ka'am iyan matey,*’ iye helling sawehin. *‘Hangkan ka'am tinagga, pegge' kata'uhan Tuhanin we' bang ka'am maka'akan buwa' kayu miya'an, manjari ne ka'am kuwe' Tuhanin ngata'uhan mahāp duk mala'atin.’*” (Panagna'an 3:1-5)

Manjari, kitete we' **Nakura' Seyitanin jawabne lapal Tuhanin!** Ine bakas pa'in Tuhanin pu disi Apu' Adam ma'umantagin bang kakande buwa' kayu dembuwa' miya'an? Pa'inne: *“Matey du ka'am!”* Bu ine pa'in Nakura' Seyitanin? Pa'inne, *“Ga'i du ka'am iyan matey!”* Bissā sine kinahagad duk tinuhut disi Apu' Adamin, bissā Tuhanin atawa bissā Nakura' Seyitanin? Pa'in Kitabin we' Apu' Adam duk Sitti Hawa pinene'de kinahagadin bissā Seyitanin duk kakande buwa' kayu mangga'i dina'ak kinakan si siyehin! Inakkalan Sitti Hawa we' Seyitanin hangkan langgalanne sara' Tuhanin. **Apu' Adam pagtu'udanne ngalanggalan sara' Tuhanin duk nuhut Seyitanin.** Pa'in Kitabin hep: *“Tagna', dambuwa' du hadja manusiya' magdusehin, si Apu' Adam. Iye miya'an tagna'an duse si dunyahin. Pegge' niya' ne duse si dunya, niya' isab kamatey dem dunya. Hangkan hep kēmon manusiya'in ujud matey pegge' kēmon magduse.”* (Roma 5:12)

Hangkan **pinatahala' Apu' Adam duk Sitti Hawa we' Tuhanin** amban Likus miya'an sa bakas pina'innen. Saguwa' ga' pe siye pinatahala', andang ne **nanggung Tuhanin we' papitune dembuwa' Manimbulin** si dunya supaya lekkatne me' tubu'an Apu' Adamin amban antanan Seyitan, amban duse duk amban kamatey! Supaya tapabugtu'ne sanggupne inin, numbali' Tuhanin hayep duk hinangne semmek me' kuwitnen duk pamasemmekne Apu' Adam duk Sitti Hawa. Sabab **kurban hayep** inin tinolo'an Apu' Adam duk Sitti Hawa we' Tuhanin, we' *“tumbas si me' a'a magdusehin sudda matey siye”* (Roma 6:23) duk we' *“ta'ampun hadja duse manusiya'in bang niya' laha' bu'us.”* (Hibrani 9:22)

Si kapitulu ampat tabatsate istori sabab me' duwe anak Apu' Adam si Kabil duk si Habil. Kitete we' **si Habil nōng si Tuhan anak bili-bili**, sumbali'ne hinang kurban sabab dusenen, sa bakas hinang Tuhanin para si sa'i-samanen. Saguwa' **si Kabil suleyanne patapit si Tuhan nuhut di pikilannen** nōng iye me' bakas tinanemne si bulak bakas sinukna'an we' Tuhanin. Hangkan pa'in Kitabin: *“Kasulutan Tuhanin si hinang si Habilin duk tineyima' we' ne pangurungnen. Saguwa' ga' kasulutan Tuhanin pu si Kabil, duk ga' tineyima' we' ne pangurungnen.* (Panagna'an 4:4,5) Missā

Tuhanin pu si Kabil supaya iye magsusun duk teyima'ne lān mabentel pinakitehan we' Tuhanin. Saguwa' ngamā hadja si Kabil duk papateyne si Habil, salinen.

Pag ubus inin, inurungan we' Tuhanin Apu' Adam duk Sitti Hawa anak balik inēnan si **Set**. Kuwe' si Habilin, si Set inin kahagad si Tuhan. Manjari, kitete we' niya' duwe grupu tubu'an Apu' Adam, dembuwa'in tubu'an si Kabil duk dembuwa'in tubu'an si Set. Me' tubu'an si Kabilin ga'i kahagad si Tuhan. Saguwa' diyalem tubu'an si Set, me' sinduwehin kahagad si Tuhan. Dembuwa' tubu' si Setin inēnan si **Idris**. Si Idris magtuhut duk Tuhanin bisan me' sinduwehin la'at masa miya'an. Niya' ampu si Idris tu'ut inēnan **Nabi Nu**. Masa Nabi Nu inin, palanu Tuhanin laseyanne me' tubu'an Apu' Adamin supaya siye magmula pegge' **la'at siye**. Si masa kabingkokne miya'an **luwal Nabi Nu makahagad si Tuhanin**. Hangkan dina'ak iye ngahinang kappal hadje supaya siye **timbul** duk me' anak-andanen duk me' kahayepanin duk sine-sine pe ngatu neyikutan dusenen duk kahagad si lapal Tuhanin. Bang piyen tahun ngagad-ngagad ne hadja Tuhanin duk sandalanne me' madusehanin sasang Nabi Nu maghinang kappal miya'an. Saguwa' ga' niya' magsusun duk ngalebbahan dusenen duk kahagad si lapal Tuhanin, luwal Nabi Nu duk familyanen. Hangkan ujudnen tumanan Tuhanin kēmon bakas tungga'nen. Hukumne kēmon mangga'i makahagad si mabennalin. Kēmon a'ahin magmula we' **lasey mahadjehin** luwal disi Nabi Nu matimbulin.

Nabi Nu inin niya' tellungan anakne lella: **si Sem, si Ham, duk si Japet**. Katellungan siye kapapu'an kēmon a'a dem dunyahin. Saguwa' bakas kitete we' me' ekkahin me' tubu'den, ga' du tiggel tekeyipatde Tuhanin duk lapalnen. Si lesson dehellu amban inin ta'ayate sabab si Nimrod duk sawe'nen, maggara' siye magtipun kēmon a'a si dembuwa' lahat duk maghinang puweblo hadje duk luma' langkew manamal. Duk kēmon inin kuntara si kinabaya'an Tuhanin. Saguwa' pinagseddili-seddili bissāhanden we' Tuhanin duk kinanat-kanat si kēmon dunya. Ēn puweblo iyan **Babilon**, bu hātinen *linguwag*. Na, iye ne miya'an me' bakas inayaten taman ellew inin amban dem jūd Panagna'an, kapitulu dembuwa' taman kapitulu sempukdembuwa', bang pinapandak.

Ine makajari ta'ayate amban me' istori inin? Ine kabaya'an Tuhan pamanolo'ne kitehin bi sabab me' mapalabey masa tagna' dunyahin? Ekka makajari ta'ayate, saguwa' ellew inin duwe hadja tapahātiten. Dembuwa'in: **a'ahin ga'i bentel**. Kaduweenen: **Tuhanin bentel!**

Daran du takitete si me' lesson bakas ta'ayaten, we' **a'ahin ga'i bentel**. Kitete ne iyan tagna' la'i dem Likus si Eden, pag mangan Apu' Adam buwa' kayu mangga'i dina'ak kinakanin. Kitete isab iyan pu si Kabil anak Apu' Adam sakahin; ga'i iye ngatu nuhut lān pagkurban

bakas minemes we' Tuhanin. Kitete isab we' ga'i bentel me' tubu'an si Kabilin, me' a'a masa Nabi Nuhin duk me' a'a magpalanu maghinang luma' langkew manamal si Babilonin. Bang pandakte hadja istori me' tubu'an Apu' Adamin, pa'inte: ga'i bentel a'ahin! Sa sinulat dem Kitabin: *“Kēmon manusiya'in sali'-sali' katagihan magduse.... ga' niya' a'a bentel si pagmatahan Tuhan, ga' niya' bisan dambuwa!.... Kēmon manusiya'in teyikutande Tuhanin. Ga' ne niya' kagunahan Tuhanin si siye. Ga' niya' maghinangan hāp, ga' niya' bisan dambuwa!”* (Roma 3:9,10,12)

Bakas kitete we' a'ahin ga'i bentel, bu kitete isab we' **Tuhanin bentel**. Pa'in Kitabin we' *“Tuhanin asal danta' duk ga' niya' kalindeman si iye.”* (1 Yahiya 1:5) Kitete we' bentel Tuhanin pag patahala'ne Lucifer pegge' abbuhan iye duk kuntarahanne Tuhanin. Kitete isab bentelnen pag patahala'ne Apu' Adam duk Sitti Hawa sabab ga'i pakahagadden. Ubus miya'an pinakita'u we' Tuhanin bentelnen, pegge' nanggup iye we' papitune si dunya Manimbul Masutsihin. Manimbul inin, iye mamayedan utang sabab duse me' tubu'an Apu' Adamin. Kitete isab si sara'ne we' bentel Tuhanin, pa'inne: *“Ta'ampun hadja duse manusiya'in bang niya' laha' bu'us.”* (Hibrani 9:22) Pinakitehan we' Tuhanin we' bentel iye pag teyima'ne si Habil sabab laha' bili-bilihin, duk ga'i teyima'ne si Kabil mangudji' lān Tuhan para pagampunin. Kitete isab we' bentel Tuhanin masa Nabi Nu, pegge' tiggel iye ngagad-ngagad supaya a'ahin magsusun duk lebbahande duseden saguwa' ujudnen papine laseyin magmula kēmon mangga'i mangatu manuhut lān Tuhanin. Si lesson dehellu amban inin kitete bang sa'ingge pakita'u Tuhanin bentelnen sabab pinagseddili-seddili we' ne bissā me' a'a si puweblo Babilonin pegge' kuntarahande iye.

Awe', bentel Tuhanin duk hukumanne si me' a'ahin patuhutne si **addatne mabentelin!** Madusehanin ga'i makajari patapit si Tuhan bisan tapikilde we' hāp ko' hinanganden. Bang Tuhanin subey hukumne duk ga'i teyima'ne ine-ine kaleggeyan we' duse. Pa'in Kitabin, *“Tuhanten bi bang ngalegga kuwe' ebbut hadje!... Tuhanin hep mangahukum me' a'anen. Asal makatalew-talew te'ed bang kite legga Tuhan ma'ellumin.”* (Hibrani 12:29; 10:30,31)

Manjari, diyalem me' sempukdembuwa' kapitulu si tagna' Kitab Tawratin pinakita'u we' Tuhanin si kite mato'o importantehin we' bentel hadja iye ga' niya' seddili. Hātine ke iyan we' a'a mangga'i mabentelin ga'i makajari ngase-ngase we' kaw iye tineyima' we' Tuhanin? Duma'in. Pudjite Tuhanin, **makajari me' a'a madusehanin ngase-ngase!** Sabab lasa duk ase' Tuhanin pakita'une lānin supaya me' tubu'an Apu' Adam mangga'i mabentelin ngabentel si matahanne! Kata'uhannu ke lān pagtimbul bakas minemes we' Tuhanin para si madusehanin? Bang ga' pe tasabutnu **lān minemes we' Tuhanin supaya a'ahin manjari bentel**

si matahanne, da'akte ka'am pakale balik si me' programa mapaturul inin. Magistadi kite bi sabab Nabi Ibrahim, iye inēnan *bagay Tuhanin*. Si istori sabab Nabi Ibrahimin kitete du bang sa'ingge me' a'a mangga'i mabentelin makajari ngabentel si matahan Tuhan.

Hāp isab bakas pakale kew ellew inin....Karayaw iledjiki'an kew we' Tuhanin sasangnu mikil-mikil sabab kēmon bakas inistadihante bi ellew inin. Essebun me' sinulat dem Lapal Tuhan inin:

“Kēmon pinasulat we' Tuhan dem Kitab awwalley, pamanolo' kite bi supaya kite bi ta'u magsandal bang dem kasusehan duk supaya asig ateyten bi duk ga'i usa' pangase-ngasete bi si Tuhanin.”
(Roma 15:4)

Wassalam